

Fidrikes kenyér. Ej, de fidrikesre vágta!

Jászdózsai első utamon, 1963-ban hallottam először. Drapos Györgynél, akit ragadványnevén Boszor Gyurának ismert az egész falu, igen belemelegedtünk a beszélgetésbe. Nála ez nem volt valami nehéz, mert nemcsak szépen és szívesen beszélt, s az járta róla, hogy még fogadott napszámosait is órabérben fizette, hogy a munka után hallgassák történeteit. Sötét lett, s eljött a vacsora idő. Menni készültem, de visszaparancsolt az asztalhoz, s folytatta mondókáját. Közben a legkisebb legény fia kenyeret szegett a szalonnához, kolbászhoz. Mikor kézbe vette, rászólt a fiára: *Ej, e fidrikesre vágta! Tán sajnálod?*

Rákérdeztem, mi lenne az, hogy *fidrikes*?

„Hát az olyan vékony, akár a papír. Átlátni rajta, mint a tejüvegen.” – kaptam a választ. Aztán a magyarázatot. Sajnos, akkor még nem gyűjtöttünk magnóval, így csak röviden feljegyzett szavakkal adhatom vissza ízes magyarázatát.

Jászdózsán egy jómódú gazdaember hallgatott a Fridrik névre, de a helybeliek Fidriknek ejtették. Olyan volt, aki fogához verte a garast, aki munkásait igencsak megdolgoztatta és kiporciózta ennivalójukat. Nem szerettek hozzá napszámba menni, cselédnek állni. A munkásai kenyerét papír vékonyságúra szeletelve adta. Ez a fősvény módszer fenntartotta nevét. Dósán, ha valaki vékony szelet kenyeret vág, megjegyzik: De fidrikesre vágta!

Később még többször és másoktól is hallottam. Nem tudom él-e még a szólás?